

РЕЦЕНЗІЯ

**на дисертаційну роботу Осіннього Івана Анатолійовича
«Підготовка майбутніх лікарів до просвітницької діяльності
на засадах міждисциплінарної інтеграції»,
представлену на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)**

Актуальність теми дослідження. Сучасна професійна підготовка лікаря передбачає формування здатності не лише встановлювати діагноз і призначати лікування, а й пояснювати пацієнтам та їхнім родинам медичну інформацію, підтримувати відповідальне ставлення до здоров'я, здійснювати профілактичне консультування та протидіяти поширенню недостовірних відомостей. В умовах війни, зростання потреб у реабілітації, психологічній підтримці й тривалому догляді особливого значення набуває адресна просвітницька взаємодія з різними групами населення. Ефективність такої взаємодії залежить від поєднання клінічної обізнаності з педагогічними, психологічними, комунікативними та організаційними вміннями майбутнього лікаря.

Саме цьому комплексу проблем присвячено дисертацію Івана Анатолійовича Осіннього. Обрана тема є актуальною, оскільки в традиційній підготовці лікарів просвітницька діяльність нерідко залишається складовою окремих дисциплін і не завжди розглядається як цілісний напрям професійної діяльності. Автор обґрунтовує потребу переходу від фрагментарного засвоєння знань до інтегрованої підготовки, у межах якої медичний зміст поєднується з умінням адаптувати інформацію до потреб, досвіду та можливостей конкретної аудиторії.

Наукова значущість дослідження визначається необхідністю конкретизації поняття готовності майбутніх лікарів до просвітницької діяльності, її структури та способів формування. Практична актуальність полягає в розробці технології, придатної для включення в освітній процес медичних закладів вищої освіти та взаємодію з клінічними й громадськими установами. Дослідження пов'язане з науковими темами Університету імені Альфреда Нобеля «Теоретичні та методичні засади моделювання компетентнісної професійної освіти у контексті євроінтеграції» (державний реєстраційний номер 0117U000784) та «Теоретико-методологічні засади професійного становлення фахівця в інноваційному соціокультурному просторі» (державний реєстраційний номер 0122U200059).

Ступінь обґрунтованості наукових положень і висновків. Дисертація має послідовну дослідницьку логіку: від аналізу просвітницької діяльності лікаря та визначення структури готовності майбутніх лікарів до просвітницької діяльності – до обґрунтування технології підготовки майбутніх лікарів до просвітницької діяльності на засадах міждисциплінарної інтеграції, опису її реалізації й експериментального оцінювання результатів. Об'єктом дослідження визначено процес професійної підготовки майбутніх лікарів, предметом – науково-педагогічну технологію їхньої підготовки до

просвітницької діяльності на засадах міждисциплінарної інтеграції. Мета конкретизована в п'яти завданнях, які охоплюють теоретичний аналіз проблеми, визначення компонентів і показників готовності майбутніх лікарів до просвітницької діяльності, розробки науково-педагогічної технології підготовки майбутніх лікарів до просвітницької діяльності на засадах міждисциплінарної інтеграції, її експериментальну перевірку та підготовку методичного забезпечення.

Теоретичну аргументацію забезпечує аналіз українських і зарубіжних наукових джерел, освітніх програм, підходів до компетентнісної та міжпрофесійної медичної освіти. Автор звертається до міжнародних орієнтирів, зокрема CanMEDS і стандартів WFME, та розглядає просвітницьку діяльність у зв'язку з медичною грамотністю, пацієнтською освітою, доказовістю інформації, партнерським ухваленням рішень і перевіркою розуміння пояснень пацієнтом. Позитивно оцінюємо акцент на етичній відповідальності лікаря, доступності повідомлень та врахуванні особливостей цільових груп.

Емпірична частина спирається на педагогічний експеримент за участю 94 здобувачів освіти за спеціальністю 222 Медицина: 51 особи в експериментальній групі ПЗВО «Дніпровський інститут медицини та громадського здоров'я» та 43 осіб у контрольній групі Дніпровського державного медичного університету. До реалізації роботи залучено 21 викладача. Застосовано анкетування, діагностичні методики, продуктивні завдання, аналіз просвітницьких матеріалів, спостереження та статистичне порівняння результатів.

Обґрунтованість наукових положень і висновків підкріплюється узгодженістю теоретичного аналізу, визначеної структури готовності, розробленої науково-педагогічної технології підготовки та результатів її експериментальної перевірки.

Наукова новизна та достовірність результатів. Основним науковим результатом є теоретичне обґрунтування та розроблення науково-педагогічної технології підготовки майбутніх лікарів до просвітницької діяльності на засадах міждисциплінарної інтеграції. У межах цієї технології міждисциплінарна інтеграція забезпечує узгодження змісту навчальних дисциплін, практичних завдань і професійно значущої взаємодії. Технологія реалізується через взаємопов'язані концептуально-цільовий, організаційно-підготовчий, змістово-процесуальний та рефлексивно-коригувальний етапи. Її методологічну основу становлять аксіологічний, компетентнісний, особистісно-діяльнісний і контекстний підходи; спеціальними принципами визначено принцип гуманізму та етичної відповідальності лікаря, принцип міждисциплінарної інтеграції, принцип адресності та комунікативної адаптивності просвітницької діяльності.

Автором конкретизовано сутність готовності майбутніх лікарів до просвітницької діяльності як інтегрального професійно-особистісного утворення та обґрунтовано її структуру, що охоплює мотиваційний, змістово-комунікативний та організаційний компоненти. Кожному компоненту

відповідає однойменний критерій із визначеними показниками: мотиваційному – цінність здоров'я, соціальна відповідальність та мотивація до професійної активності; змістово-комунікативному – інтегровані медико-просвітницькі знання, просвітницько-комунікативні вміння та цифрова медико-просвітницька грамотність; організаційному – проєктувально-організаційні вміння, просвітницько-інтерактивна взаємодія та професійна рефлексія. На підставі визначених критеріїв і показників охарактеризовано високий, середній та низький рівні сформованості досліджуваної готовності, що становить основу її діагностичного оцінювання.

Важливим складником авторського внеску є матриця міждисциплінарної інтеграції підготовки майбутніх лікарів до просвітницької діяльності, яка охоплює п'ять блоків: «Просвітництво здорової людини», «Просвітництво з реабілітації», «Особливості догляду», «Особливі аудиторії» та «Комунікація у просвітництві». Її значущість полягає в узгодженні освітніх компонентів соціально-гуманітарної, професійної та вибіркової підготовки з просвітницьким змістом, компетентностями, що формуються, і формами реалізації освітньої взаємодії. Заслуговує на позитивну оцінку також авторська модель просвітницької взаємодії лікаря з цільовою аудиторією, що охоплює такі етапи: діагностика потреб аудиторії; проєктування просвітницького заходу; створення просвітницького продукту; реалізація просвітницької взаємодії; організація діалогічної взаємодії; практична підтримка аудиторії; зворотний зв'язок та оцінювання ефективності. Модель конкретизує послідовність професійних дій лікаря, пов'язуючи адаптацію медичної інформації до потреб аудиторії з практичним застосуванням рекомендацій та оцінюванням результативності просвітницької діяльності.

Достовірність емпіричних результатів підкріплюється порівнянням початкових і підсумкових рівнів сформованості готовності в експериментальній та контрольній групах. За узагальненим показником готовності частка здобувачів із високим рівнем в експериментальній групі зросла з 11,8% до 39,2%, а з низьким – зменшилася з 51,0% до 9,8%. У контрольній групі частка здобувачів із високим рівнем зросла з 11,6% до 16,3%, а з низьким – зменшилася з 48,8% до 37,2%. Значення критерію Пірсона для підсумкових розподілів ($\chi^2 = 12,2114$) перевищує критичне значення 5,99 за двох ступенів свободи та рівня значущості 0,05, що свідчить про статистично значущі відмінності між групами.

Значущість отриманих результатів для науки і практичного використання. Теоретичне значення дисертації полягає в поглибленні наукових уявлень про просвітницьку діяльність як складову професійної діяльності лікаря, конкретизації сутності й структури готовності майбутніх лікарів до її здійснення та обґрунтуванні міждисциплінарних засад відповідної підготовки. Запропоновані положення можуть слугувати основою для подальших досліджень професійної комунікації лікаря, пацієнтської освіти та інтеграції змісту медичної освіти.

Практичну цінність становить розроблене навчально-методичне забезпечення: матриця міждисциплінарної інтеграції підготовки майбутніх

лікарів до просвітницької діяльності, навчально-методичний семінар-практикум для науково-педагогічних працівників, авторський тренінг «Лікар як просвітник: комунікація, взаємодія, довіра» обсягом 24 академічні години, система міждисциплінарних кейсів, практикоорієнтованих і проєктних завдань, банк просвітницьких текстів і цифрового медіаконтенту, матеріали з організації просвітницьких кампаній та критеріально-діагностичний інструментарій. Зазначені напрацювання можуть бути використані у професійній підготовці майбутніх лікарів, післядипломній медичній освіті та безперервному професійному розвитку за умови адаптації до відповідних освітніх завдань.

Позитивної оцінки заслуговує практична спрямованість запропонованих завдань. Кейс «Інфодемія» передбачає критичний аналіз недоказових тверджень і підготовку аргументованого пояснення для пацієнта, а кейс «Як переконати пацієнта?» — адаптацію медичних знань і рекомендацій до його стану здоров'я, способу життя та професійної діяльності. Розроблення просвітницьких текстів за темою «Гігієна і догляд за тілом» для підлітків, мешканців геронтологічного центру та працівників, які доглядають пацієнтів хоспісного відділення, конкретизує реалізацію принципу адресності та комунікативної адаптивності просвітницької діяльності.

Інтегрований просвітницький проєкт «Здоров'я людини у сучасному середовищі» та кампанія «Профілактика ризиків для здоров'я працівників комунальних служб» демонструють можливості поєднання змісту кількох дисциплін у процесі розв'язання професійно значущих завдань. Описані види діяльності охоплюють аналіз потреб аудиторії, проєктування заходів, створення інформаційних матеріалів, організацію взаємодії та отримання зворотного зв'язку. Використання рефлексивних щоденників, мініесе, групових обговорень та інтерв'їзій спрямоване на осмислення здобувачами власного досвіду просвітницької діяльності.

Практичне використання результатів підтверджується наведеними в дисертації відомостями про їх упровадження у ПЗВО «Дніпровський інститут медицини та громадського здоров'я», Дніпровському державному медичному університеті, Університеті імені Альфреда Нобеля, Дніпровському міському об'єднанні ВТ «Просвіта» імені Тараса Шевченка, ТОВ «ФЕМІЛІ ВІЖН» та Університетській лікарні Дніпровського державного медичного університету. Залучення освітніх, медичних і громадських установ засвідчує можливість застосування розроблених матеріалів у різних умовах професійної підготовки та просвітницької діяльності.

Повнота апробації результатів. Основні теоретичні положення та висновки дисертації відображено в 11 публікаціях: п'яти статтях у наукових фахових виданнях України та шести тезах доповідей у збірниках матеріалів міжнародних і всеукраїнських конференцій. Тематика статей охоплює сутність і структуру просвітницької діяльності лікаря, особливості підготовки майбутніх лікарів до її здійснення, модель підготовки та реалізацію відповідної технології. Зміст публікацій відповідає основним напрямам

дисертаційного дослідження та відображає його теоретичні й прикладні результати.

Результати дослідження представлено на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях упродовж 2023–2026 років. Окремі положення обговорено на інтерактивному методологічному онлайн-семінарі молодих дослідників, засіданнях кафедри психології та педагогіки й щорічних звітних науково-практичних конференціях професорсько-викладацького складу Університету імені Альфреда Нобеля. Сукупність фахових публікацій і наведених форм наукового обговорення свідчить про достатню повноту апробації основних положень та результатів дисертації.

Відповідність структури та змісту дисертації вимогам. Дисертація містить анотації українською й англійською мовами, список публікацій здобувача за темою дисертації, вступ, два розділи, висновки до розділів, загальні висновки, список використаних джерел і додатки. Структура роботи відображає послідовність розв'язання дослідницьких завдань. У вступі обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, представлено наукову новизну, практичне значення, відомості про апробацію та впровадження результатів.

У першому розділі «Теоретичні засади підготовки майбутніх лікарів до просвітницької діяльності на засадах міждисциплінарної інтеграції» розкрито сутність просвітницької діяльності лікаря, проаналізовано сучасні тенденції відповідної підготовки та обґрунтовано структуру готовності майбутніх лікарів до її здійснення. Систематизовано профілактично-превентивний, консультативний, реабілітаційно-абілітаційний, медико-психологічний, професійно-освітній і цифрово-комунікаційний напрями просвітницької діяльності. Їх виокремлення конкретизує зміст досліджуваної діяльності та її зв'язок із професійними завданнями лікаря.

У другому розділі «Обґрунтування та експериментальна перевірка науково-педагогічної технології підготовки майбутніх лікарів до просвітницької діяльності на засадах міждисциплінарної інтеграції» представлено розроблену технологію, описано її реалізацію та проаналізовано результати педагогічного експерименту. Позитивної оцінки заслуговує конкретизація змісту підготовки через навчальні завдання, просвітницькі проекти, взаємодію з цільовими аудиторіями та рефлексивний супровід. Додатки доповнюють основний текст діагностичним інструментарієм, навчально-методичними матеріалами й документами щодо впровадження результатів.

Загальні висновки структуровано відповідно до завдань дослідження; вони узагальнюють його основні теоретичні та емпіричні результати. Список використаних джерел налічує 215 найменувань. Водночас потребують узгодження відомості про загальний обсяг роботи: у вступі зазначено 287 сторінок, тоді як подана електронна версія містить 296 сторінок. Ця редакційна неузгодженість не впливає на зміст і наукову значущість дослідження.

Відповідність дисертації встановленим вимогам та дотримання принципів академічної доброчесності. За тематикою, об'єктом, предметом і

змістом дисертація відповідає спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями). Робота є завершеним науковим дослідженням, у якому поєднано теоретичне обґрунтування проблеми, розроблення авторської науково-педагогічної технології, її експериментальну перевірку та підготовку навчально-методичного забезпечення.

Структура роботи містить основні складники, передбачені вимогами до оформлення дисертацій. Виявлена редакційна неузгодженість відомостей про загальний обсяг потребує виправлення, проте не впливає на наукову значущість отриманих результатів.

У тексті наведено належні посилання на використані джерела, представлено перелік публікацій здобувача та конкретизовано його авторський внесок. За результатами аналізу дисертації та перевірки академічної доброчесності академічного плагіату, фабрикації та фальсифікації не виявлено.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Високо оцінюючи наукові результати дисертаційного дослідження Осіннього Івана Анатолійовича, вважаємо за доцільне висловити окремі дискусійні міркування та рекомендації.

1. Значну увагу приділено доступності й зрозумілості медико-просвітницьких повідомлень. Водночас потребує конкретизації процедура, за допомогою якої студент перевіряє фактичне розуміння інформації адресатом. Варто виразніше показати, як під час навчання розмежовували оцінку якості пояснення самим студентом і підтвердження того, що слухач правильно зрозумів його зміст.

2. Технологія передбачає виконання групових проєктів та організацію спільних просвітницьких заходів. У цьому зв'язку додаткового пояснення потребує оцінювання індивідуального внеску учасників. Доцільно уточнити, як розподілялися ролі та яким способом установлювали готовність кожного студента виконувати основні просвітницькі завдання за умов колективного створення підсумкового продукту.

3. Для використання технології іншими закладами освіти важливо чіткіше представити її місце в навчальному навантаженні студентів і викладачів. Зокрема, варто узагальнити, які завдання виконувалися в межах передбачених освітніми компонентами занять, які – під час самостійної роботи, а які потребували додаткової організації. Це дозволило б точніше оцінити ресурси, необхідні для впровадження.

Разом із тим слід підкреслити, що висловлені зауваження та рекомендації не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи, а, навпаки, розглядаються як конструктивні орієнтири для подальшого наукового розвитку та розширення дослідницького поля.

Загальний висновок. Дисертаційна робота І.А. Осіннього на тему «Підготовка майбутніх лікарів до просвітницької діяльності на засадах міждисциплінарної інтеграції» за актуальністю, новизною теоретичних результатів, високим рівнем проведених досліджень відповідає вимогам до оформлення дисертацій, що затверджені наказом Міністерства освіти і науки

України від 12.01.2017 №40 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.); п. 10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 № 167, Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами, внесеними відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 року № 341), а її автор – Осінній Іван Анатолійович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), 01 Освіта/Педагогіка.

Рецензент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри психології та
педагогіки ВНЗ «Університет імені
Альфреда Нобеля»

Ольга ЛЕБІДЬ

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 19:16:29 06.10.2026

Назва файлу з підписом: Рецензія Лебідь на дис Осіннього.pdf
Розмір файлу з підписом: 4.2 МБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: Рецензія Лебідь на дис Осіннього.pdf
Розмір файлу без підпису: 4.2 МБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: ЛЕБІДЬ ОЛЬГА ВАЛЕРІЇВНА

П.І.Б.: ЛЕБІДЬ ОЛЬГА ВАЛЕРІЇВНА

Країна: Україна

РНОКПП: 3135210100

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 19:16:30 06.10.2026

Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

Серійний номер: 5E984D526F82F38F04000000EB7B5D01B749CA07

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підписаний PDF-файл (PAdES)

Формат підпису: З повними даними для перевірки (PAdES-B-LT)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.09.28 13:00